

Forord

Forord

Grænserne mellem privat og offentlig er i opbrydning i vores samfund. Det gælder også vores forhold til det offentlige rum, hvor der i disse år sker store forandringer. Det afspejles i udformningen af en lang række byrum, hvor nye territorier undersøges og afprøves. De udvider vores forståelse af, hvordan offentlige rum ser ud, og hvad de kan bruges til.

Tekst til udstillingen "New Nordic – arkitektur & identitet" på Louisiana 2012

Generobringen af det offentlige rum var et af temaerne i Louisianas store udstilling om nordisk arkitektur i efteråret 2012. Det er et af mange eksempler på, at diskussion om anvendelse og indretning af byens rum har fået en stigende opmærksomhed gennem de senere år hos arkitekter, byplanlæggere, kulturforskere og lokale politikere. Det gælder uderummene, hvor nye typer af byrum og interaktionsformer bliver etableret, og det spores i nybyggede og eksisterende bygninger, der indrettes med henblik på engagede møder og menneskelig trivsel. Og det handler om de tranzoner og nye hybride kulturarenaer, hvor forskellige typer af rum interagerer med hinanden i nye relationer.

Hele denne udvikling afspejler sig i diskussionen om biblioteket som offentligt rum i en epoke, hvor vi bevæger os fra samling til bruger – fra "collection to connection". Hvad skal vi med det fysiske bibliotek, når alt kan skaffes med et click med musen? Hvad betyder det, at der er færre lånere samtidig med, at der kommer flere besøgende? Og ikke mindst: Hvordan kan biblioteket i endnu højere grad blive

et attraktivt møderum og udnytte sit potentiale som public domain ved at understøtte møder på tværs af kulturer, generationer og livsstile?

Bibliotekerne arbejder i disse år intensivt på at blive levende rum i byen. Her bliver de inspireret af byplanlæggere og bysociologer, der har bestræbt sig på at skabe attraktive, levende og inkluderende rum. Der skal ikke bare være 'liv mellem reolerne', men også muligheder for at opdage, opleve eller opholde sig. Bibliotekerne er blevet torve, tredje-steder og lounges med designermøbler og café, og nogle er på vej til også at blive performative rum, hvor borgerne selv kan være skabende og innovative. Der er mange forskellige modeller, men spørgsmålet er: Hvilken betydning har alle disse bestræbelser for bibliotekets betydning for oplevelser og læring og for (lokal)samfundets liv og sammenhængskraft? Og hvordan kan bibliotekets funktion som offentligt rum udvikles ved at nytænke design, arkitektur og byplanlægning?

Dette temanummer af *Nordisk Tidsskrift for Informationsvidenskab og Kulturformidling* tager udgangspunkt i ovenstående problemstillinger. Titlen *Biblioteket i byens rum* skal forstås sådan, at biblioteket både kan betragtes som en bygning, der gennem performativ arkitektur præger byens rum, og som en arena for møder på tværs af livsstile, generationer og kulturer, der bidrager til byens identitet, kreativitet og sammenhængskraft. Eller med andre ord: Hvordan biblioteket som rum "udvider vores forståelse af, hvordan offentlige rum ser ud, og hvad de kan bruges til", sådan som det formuleres i citatet fra Louisianas udstilling ovenfor.

I dette temanummers første artikel sætter arkitekt og professor ved Institut for arkitektur og mediesociologi på Aalborg Universitet *Gitte Marling* fokus på arkitekturens rolle i forbindelse med nyt biblioteksbyggeri. Udgangspunktet er det nye bibliotek og kulturhus – BIBLIOTEKET – på Rentemestervej i Københavns Nordvestkvarter. I Marling's analyser af, hvilke arkitektoniske virkemidler, der er i spil, introducerer hun begreberne hybride kulturprojekter og performativ arkitektur, ligesom hun indkredser andre væsentlige begreber vedrørende arkitektonisk oplevelse. Gennem sit case-studie viser Marling, i hvilken retning udviklingen går med hensyn til større og mere sammensatte og komplekse kulturprojekter, hvor biblioteket blot er et af mange programmer.

I temanummerets anden artikel undersøger lektor ved Det Informationsvidenskabelige Akademi *Nan Dahlkild*, hvorledes ændringer i bibliotekernes karakter og opgaver afspejler sig i deres rumlige udvikling og placering i byens rum. Det er historien om bibliotekernes udvikling fra samlinger med lukkede hylder til gradvis større åbenhed, flere aktiviteter og medtænkning i byplanlægning. Og med udgangspunkt i teorier om bysociologi og offentlighedsformer undersøger Nan Dahlkild sammenhængen mellem bibliotekernes indre og ydre rum, ligesom han inddrager betydningen af forskellige arkitektoniske retningers indflydelse på biblioteksbyggeriet med afsæt i både danske og internationale eksempler. Afslutningsvis perspektiveres eksemplerne på medtænkning af biblioteker i byens rum med forslag til planlægning af selve biblioteksrummet som byrum.

I temanummerets tredje artikel stiller de to norske professorer *Ragnar Audunson* og *Svanhild Aabø*, begge Høgskolen i Oslo og Akershus, det yderst relevante og interessante spørgsmål, om folkebibliotekets interesser – dvs. politikere, lokalforvaltning, organisationer og borgere – er ligeså optagede

af bibliotekets rolle som mødeplads og lokalsamfundsudvikler, som det biblioteksfaglige praksisfelt er. Eller med andre ord: Har ideen om det lokale bibliotek som et ”lavintensivt” mødested, der kan bidrage til brobygning mellem samfundsgrupper, rent faktisk legitimitet i omgivelserne. Ud fra et studie af en multikulturel bydel i Oslo konkluderes det, at interessenterne langt hen af vejen ser et potentiale i udviklingen af biblioteket til en mødeplads og som en motor for et lokalsamfund med sammenhængskraft. Og forfatterne fremhæver, at vejen går gennem større tilgængelighed, bredt samarbejde og synlige biblioteker. Kort sagt: Bibliotekerne kan roligt forsætte deres pågående udvikling af biblioteket som et møderum.

I Temanummerets sidste artikel er emnet også bibliotekets funktion som mødested. Den er skrevet af *Casper Hvenegaard Rasmussen* og *Henrik Jochumsen*, begge lektorer ved Det Informationsvidenskabelige Akademi, og *Dorte Skot-Hansen*, som er centerleder ved Center for Kulturpolitiske Studier sammesteds. Udgangspunktet er i lighed med den forrige artikel biblioteksfeltets udprægede interesse for mødestedet, men her fokuseres på den legitimitet, som bibliotekets mødestedsfunktion kan hente i samfundsvidenskaberne. Der ud over er artiklen en afsøgning af, hvordan bibliotekerne kan hente inspiration fra byplanlægningen i den praktiske indretning. Dele af byplanlægningen har nemlig i over 40 år været optaget af, hvordan der kan skabes levende og mangfoldige rum mellem husene. Og da visionen for biblioteksrummet som mødested i vid udstrækning handler om det samme, er der et stort potentiale for, at bibliotekerne kan lade sig inspirere af erfaringerne fra byplanlægningen.

God Læselyst!

Casper Hvenegaard Rasmussen, Henrik Jochumsen & Dorte Skot-Hansen